

ምዕራፍ ስምንት

ሴቶች በባህል ውስጥ

የምዕራፉ ዓባይት ዓላማዎች:- ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማራችሁ በኋላ:-

- ✓ ሴቶች በባህል ውስጥ ያላቸውን ሚና ለይታችሁ ትናገራላችሁ፤ ትጽፋላችሁ።
- ✓ መመሪያን ተከትላችሁ ትወያያላችሁ፤ ትከራከራላችሁ፤
- ✓ በሴቶች ዙሪያ የቅስቀሳና ማነቃቂያ ንግግር ታቀርባላችሁ፤
- ✓ ለፈሊጣዊ አነጋገር ፍች ትሰጣላችሁ፤
- ✓ ጅምር ምሳሌያዊ አነጋገሮችን ታሟላላችሁ፤
- ✓ የቅኔን ህብረ ቃል ለይታችሁ በማውጣት ስምና ወርቅ ፍች ትሠጣላችሁ።

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ባህል ማለት ምን ማለት ነው?
2. የሴቶችንና የባህልን ግንኙነት እንዴት ትገልጹታላችሁ?
3. በአካባቢያችሁ ሴቶችን የሚጎዱ ጎጂ ልማዶች አሉ? ካሉ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
4. ሴቶችን የሚጎዱ ልማዶች ለማስወገድ መፍትሔው ምን ይመስላችኋል?

“የሴቷ መንገድ”

ባህል ሰፊና ብዙ ጉዳዮችን የሚያካትት ማዕቀፍ ነው። ቁሳዊና መንፈሳዊ ገፅታዎችም አሉት። ባህል አንድ ማህበራዊ ቡድን የሚገለገልባቸው ቁሶችን እንዲሁም ማህበራዊ መተዳደሪያ ደንቦችን ያጠቃልላል። በዚህም ውስጥ አስተሳሰቦች፣ ጥበቦች፣ እምነቶች፣ ልማዶች ይነሳሉ። እነዚህ በሰው ልጅ አካባቢያዊ እውቀት ላይ የተመሠረቱ ፈጠራዎች በዘልማድ በማህበረሰቡ እየተተገበሩ ለዘመናት ቆይተው የአኗኗር ዘይቤው ይሆናሉ።

ይሁን እንጂ፣ እነዚህ ሰዎች ለመልካም ብለው የሚተገብሯቸው ልማዳዊ ድርጊቶች አንዳንድ ጊዜ ከጥቅማቸው ይልቅ ጉዳታቸው ሲያመዘን ይታያል። በተለይ በሴቶች ላይ ሲፈጸሙ የኖሩት አንዳንድ ልማዳዊ ድርጊቶች ሴቶች ለረጅም ዘመናት የጨለማ ህይወትን እንዲገፉ ያስገደዱ ነበሩ። ለአብነትም ያህል የሴት ልጅ ብልት ትልተላ፣ ጠለፋ፣ የውርስ ጋብቻ፣ ያለ እድሜ ጋብቻ፣ ሴትን ልጅ በማጀት ውስጥ ብቻ ወስኖ ማስቀመጥን... መጥቀስ ይቻላል። እነዚህ ጎጂ ልማዶች ሴቶችን ለከፋ አካላዊና ስነልቦናዊ ጉዳት እየዳረጉ ዘመናት አስቆጥረዋል። የሚገርመው ግን ድርጊቶቹ ቀጣይነት እንዲኖራቸውና ለትውልድ እንዲተላለፉ የሴቶቹ ሚና ከፍተኛ መሆኑ ነው። ሴቶቹ በባህል ስም የሚፈጸሙባቸውን ጎጂ ድርጊቶች በዝምታ ተቀብለውና ጉዳታቸውን በውስጣቸው አምቀው፤

የድርጊቶቹን አስፈላጊነት ለልጆቻቸው እየሰበኩ ለሚኖሩበት ማህበረሰብ ያላቸውን ክብርና ታማኝነት ያሳያሉ።

ከዚህ በተቃራኒ እነዚህን ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች በመቃወም አንገታቸውን ቀና አድርገው ሽንጣቸውን ገትረው የሚሟገቱ ጥቂት ደፋር ሴቶችም አልታጡም። ወደዚህ አስቸጋሪና ውስብስብ ትግል ገብተው ድልን ከተቀዳጁ ጥቂት ጀግና ሴቶች መካከል የአንዷን ተሞክሮ ቀጥለን እንመለከታለን።

ተማሪዎች ከላይ ካነበባችኋቸው ስንቀዶች ምን ተረዳችሁ? የሚቀጥሉት ስንቀዶች በበለጠ በምን ጉዳይ ላይ ያተኮራሉ ብላችሁ ትገምታላችሁ?

ዶ/ር ቦጋለች ገብሬ “ሴት ልጅ አደባባይ ልትውል አይገባም” በሚባልበት ዘመን ተፈጥረው፣ የባህሉን ጫና በጥረትና በትጋት አልፈው ለስኬት የበቁ ኢትዮጵያዊት ናቸው። የእኚህ ጠንካራ ሴት መንገድ ምን ይመስል ነበር?

ቦጋለች (የአካባቢዋ ሰዎች እንደሚጠሯት ቦጌ) የተወለደችው ከአዲስ አበባ ፫፻፶፭ ኪ.ሜ በስተደቡብ ምዕራብ የከንባታ ጠንባሮ ዞን ‘ዛቶ’ በተባለች ትንሽ መንደር ነው። ቦጌ በተወለደችበት ዘመን በዛቶ የትኛዋም ሴት ወደትምህርት ቤት እንድትሄድ አይፈቀድላትም። ሴት ልጅ ከማጀት ጉዳዮች አልፋ ለትልቅ ቁምነገር ትደርሳለች ተብሎ በማህበረሰቡ አይታሰብም። ይልቁንም ሴቶችን የሚጫኑ ልዩ ልዩ ጎጂ ልማዶች የሚከወኑበት በተለይ የሴት ልጅ ግርዛት በእጅጉ ተስፋፍቶ የነበረበት ጊዜ ነበር።

የትንሿ ቦጌ መንገድ ግን የተለየ ነበር። ከቤጤዎቿ ፈጥና የነቃችው ቦጌ ወደ አጎቷ ቤት ጎራ እያለች ፊደል ከቆጠሩ ዘመዶቿ ፊደል ለየች፤ ማንበብና መጻፍ ቻለች። የቤት ውስጥ ሥራዋን ካጠናቀቀች በኋላ ቤት ውስጥ ለምግብ ማብሰያ በሚቀጣጠለው እንጨት ብርሃን ሥራዬ ብላ ጥናቷን ተያያዘችው። ትጋቷን የተመለከቱ አባቷ ትምህርት ቤት

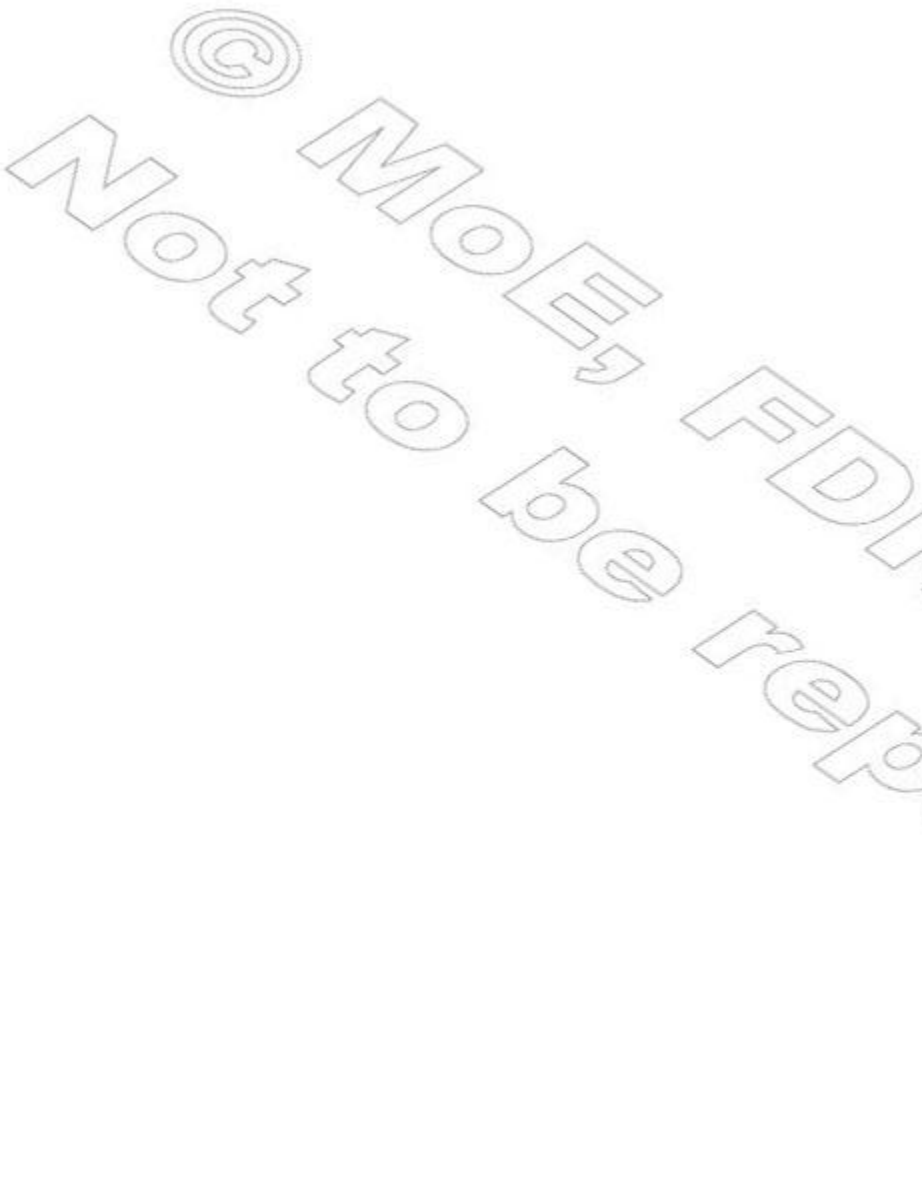

እንድትሄድ ፈቀዱላት። በቀን እስከ 6 ማይል ርቀት በእግሯ እየተጓዘች ትምህርቷን ቀጠለች። በግምት የዘጠኝ ዓመት ልጅ ስትሆን አራተኛ ክፍልን አጠናቅቃ ወደ አምስተኛ ክፍል ገባች። ይህም በመንደሯ ለመጀመሪያ ጊዜ ከአራተኛ ክፍል በላይ የደረሰች ሴት አደረጋት።

በተማረቻት እውቀት ለአባቷና ለመንደሯ ሰዎች ማመልከቻ በመጻፍ በቀናነቷ የተመሰገነችና የታወቀች ሆነች። ይህም አንድ ማዕረግ አሰጣት። በከምባታ ባህል አባት ለክብሩ መግለጫ የሚጠራው በመጀመሪያ ወንድ ልጁ ሲሆን እናት የምትጠራው ደግሞ በመጀመሪያ ሴት ልጇ ነበር። ቦጌ ግን ነገሩን የተገላቢጠሽ እንዲሆን አደረገች። የአካባቢው ሰው አባቷን በእሷ ስም “የቦጋለች አባት” እያለ መጥራት ጀመረ።

ቦጌ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቷን ለመቀጠል ወደ አዲስ አበባ ከመጣች በኋላ በአገኘችው የነፃ የትምህርት እድል ወደ እስራኤል ሀገር ተጓዘች። እስራኤል ሀገር ስትማር ከሚሰጣት የኪስ ገንዘብ በመቆጠብም ወደ ሀገሯ ተመልሳ ለአባቷ በዛቶ መንደር የመጀመሪያ የተባለ የቆርቆሮ ቤት ሠራች። ቦጌ በአካባቢዋ አሁንም አስደናቂ የአስተሳሰብ ለውጥ እንዲመጣ ምክንያት ሆነች። ቤቱን ከሩቅም ከቅርብም ሰዎች እየመጡ ጎበኙት፤ “ሴት ልጅ እድሉን ካገኘች ለካ ቁም ነገር ትሠራለች” ተባለ። ቦጌ ባይጻፍም “ሴት ልጅ መደቧ ማጀት ነው” የሚለውን ባህላዊ ህግ የሻረች የመጀመሪያዋ የከንባታ ወጣት ሆነች።

ቦጌ በተለያዩ የውጭ ሀገራት በመዘዋወር ትምህርቷን ስትከታተል ቆይታ ‘ኢ.ፒ.ዲ.ሚ.ሶ.ጂ’ በተባለ የትምህርት ዘርፍ የዶክትሬት ዲግሪዋን ተቀበለች። በውጭ ሀገራት ለጅ ዓመታት ከቆየች በኋላ በትውልድ አካባቢዋ ያሉትን ሴቶች ለማገዝ፤ በተለይ በሚፈጸምባቸው ባህላዊ ልማድ /ግርዛት/ ሳቢያ በተለያዩ ሁኔታ በእጅጉ የሚጎዱ እህቶቿን ለመታደግ፤ “ምናልባትም አንዲት ሴት ልጅ እንኳ ከግርዛት ባድን” በሚል ተስፋ ወደ ኢትዮጵያ ጠቅልላ መጣች። እንደ ኤ.አ. በ1998

አካባቢ ከታናሽ እህቷ ፍቅርተ ገብሬ ጋር በመሆን “ከንባቱ ሜንቲ ጌዝማ -ቶጼ (ከሜጌ)” የተባለ ግብረ ሰናይ ድርጅት አቋቋሙ። “ሴት ልጅን መገረዝ ቆሻሻ ማስወገድ ነው” ብሎ ፍጹም ከሚያምነው የአካባቢው ማህበረሰብ እምነት ጋርም ፊት ለፊት መጋፈጥ ጀመሩ። ምንም እንኳን ፍቅርተ ገብሬ ከዚህ ዓለም በሞት በመለየት በአጭሩ መንገድ ላይ ብትቀርም ቦጌ የእህቷን አላማ ጭምር አንግባ ወደትግሉ ገባች፤ ትግሉ ቀላል አልነበረም። ፊትም በመንደሯ ስመ መልካም የነበረችው ቦጌ በትዕግስትና በዘዴ የአካባቢዋን ማህበረሰብ እሷ ወደምትፈልገው መንገድ ማስገባት ቻለች። እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር በ2008 ዓ.ም ተጠንቶ ይፋ በሆነው የዩኒሴፍ ጥናት በአካባቢው 97% ያህል ግርዛት መቀነሱ ተገልጿል።

በተለያዩ በጎ አድራጊ ግለሰቦች እና ድርጅቶች የሚደገፈው ከምባቱ ሜንቲ ጌዝማ - ቶጼ (ከሜጌ) ያገኘውን ድል በከምባታ አካባቢ ብቻ ላለመገደብ እየተንቀሳቀሰ ነው። በእናቶች ጤና እና ስነ-ምግባር፣ በኤች ኤይቪ እና በአካባቢ ጥበቃ ዙሪያ ማህበረሰብን በማሳተፍ በርካታ ሽልማቶችንና ምስጋና አትርፏል።

ቁርጠኝነት፣ የዓላማ ጽናት፣ ለሌሎች በጎ ለማድረግ እውነተኛ ፍላጎት መኖር ይህችን ትንሽ ሥራ ለወገኖቹ ለመሥራት አብቅቶኛል በሚሉት ጠንካራዎ ሴት በተለይ ሴቶችን ከተለያዩ የባህል ተፅዕኖዎች ለማውጣትና ጤናማና ነፃ ማህበረሰብ ለመገንባት፤ እርስ በእርስ የሚከባበር፣ የሚመካከር፣ የሚማማር፣ ሰላማዊ እኩልነትን የሚያስብ ዜጋ መፈጠር አለበት ይላሉ። ይህ ደግሞ የሚሆነው ማህበረሰቡን በማዳመጥና በማስተማር ነው ብለውም ያምናሉ።

የዶ/ር ቦጋለች መንገድ አባጣ ኅባጣ ቢበዛውም በጽናት ይቀጥላል!

(ምንጭ “ከሜጌ” ቢሮ አዲስ አበባ ቅርንጫፍ 2003ዓ.ም)

ክፍል አንድ:- አንብቦ መረዳት

፩. በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች እውነት ወይም ሐሰት በማለት መልሱ::

1. ቀደም ባሉት ጊዜያት በከንባታ ሴት ልጅ ወደ ትምህርት ቤት በባህሉ ይፈቀድ ነበር::
2. ዶ/ር ቦጋለች በተወለዱበት ዘመን ሴቶች የቤት ውስጥ ሥራቸውን ከጨረሱ አደባባይ መዋላቸውን የሚቃወም አልነበረም::
3. የዛቶ አካባቢ ሰዎችን እጅግ ያስገረመው የቦጋለች አባት ቆርቆሮ ቤት የተሠራበት ውድ ገንዘብ ሳይሆን የቦጋለች ተግባር ነበር::
4. የቦጋ አካባቢ ሰዎች የቦጋን ሀሳብ ለመከተል ፍጹም ፈቃደኛ አልሆኑም::
5. በዶ/ር ቦጋለች ጥረት በከንባታ አካባቢ የሴት ልጅ ግርዛት በእጅጉ ቀንሷል::

፪. የሚከተሉት ቃላትና ሐረጎች ከምንባቡ የወጡ ናቸው፤ ምንባቡ ውስጥ ባላቸው ዐውድ ፍቻቸውን ግለጹ::

1. ትጋት	5. ቁርጠኛነት
2. ቢጤዎቿ	6. ስሙ-መልካም
3. ቁም ነገር	7. ግብረ ሰናይ
4. አንግባ	8. ሽንጣቸውን ገትረው

፫. ምንባቡን መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ::

1. በከንባታ ሴት ልጅ ትገረዝ የነበረው ምን በሚል ምክንያት ነው?
2. ትንሿ ቦጋ በአካባቢዋ ማህበረሰብ ዘንድ ሞገስ ያገኘችባቸውን ሁለቱን ዋና ዋና ተግባራት ግለጹ::
3. ዶ/ር ቦጋለች ወደ ኢትዮጵያ የመጡት ምን ተስፋ ሰንቀው ነው?
4. ሰላማዊ እኩልነትን የሚሻ ዜጋ ለማፍራት ዋና መሳሪያው ምንድን ነው?
5. ከዶ/ር ቦጋለች ህይወት ምን ተማራችሁ?

© MOE, FDI
Not to be rep...

ክፍል ሁለት፣ መናገር

ክርክር:- ማለት ሁለት ሰዎች ወይም ሁለት ቡድኖች ዳኞችን በመሰየም የሚያደርጉት ሥርዓት ያለው ሙግት ነው።

1. የክርክር ዝግጅት

1.1 ርዕሱን በሚመለከት ከተለያዩ ምንጮች ሐሳብ ሰብስቡ።

ምሳሌ:- ከባለሙያዎች፣ ከልዩ ልዩ ጽሑፎች...

1.2 በርዕሱ መሠረት ጠይቃችሁ ካገኛችሁትና ካነበባችሁት ውስጥ ለክርክራችሁ ጠቃሚ የሆኑትን ሃሳቦች በቅደም ተከተል አስተካክላችሁ ያዙ።

1.3 ክርክራችሁን ለአድማጮች ከማቅረባችሁ በፊት በንደኞቻችሁ ፊት ልምምድ አድርጉ።

1.4 ለክርክር ከመቅረባችሁ በፊት ስብዕናችሁን (ንጽህናችሁን አለባባሳችሁን) በሥነ ሥርዓት አሟሉ።

2. የክርክር አቀራረብ

2.1. የመከራከሪያ ርዕሳችሁን ለአድማጮች አስተዋውቁ።

2.2. ፍሬ ሃሳቦቻችሁን በቅደም ተከተል አቅርቡ።

2.3. ረጋ ባለ መንፈስ በልበ ሙሉነት አቅርቡ።

2.4. ከክርክራችሁ (ከምትናገሩት) ነገር የማይስማማ እንቅስቃሴ አታድርጉ።

2.5. ተቃዋሚያችሁ የሚሰጠውን ሐሳብ በትክክል በማዳመጥ ማስታወሻ በመያዝ የተቃውሞ ሐሳብ አዘጋጁ።

2.6. በብጣሽ ወረቀት ላይ ማስታወሻ መያዝ ብትችሉም ማንበባችሁና መያዣችሁ እንዳይታወቅ አድርጉ።

2.7. የምታቀርቡት ሐሳብ /ማስረጃ/ በአድማጮቻችሁ ችሎታ ልክ የተመጠነ ይሁን።

2.8. ለክርክር የተሰጣችሁን የጊዜ ገደብ አክብሩ።

2.9. ከርዕሱ ውጪ የሆነ ሐሳብ እንዳታቀርቡ ተጠንቀቁ።

2.10. ክርክራችሁን ስታበቁ አድማጮቻችሁን አመስግኑ።

ምንጭ:- (ደበበ ኃ/ጊዮ/አንግግ፣ 1999፣ 438)

© MOE, FDK
Not to be rep...

፩. ከፍ ሲል የቀረበውን የክርክር መመሪያ በመመርኮዝ በየቡድናችሁ ዝግጅት ካደረጋችሁ በኋላ በምትወክሉት ተወካይ አማካኝነት ከሚከተሉት ርዕሶች በአንዱ ላይ ተመካክራችሁ የክርክር ሃሳቦችሁን አቅርባችሁ ተወዳደሩ።

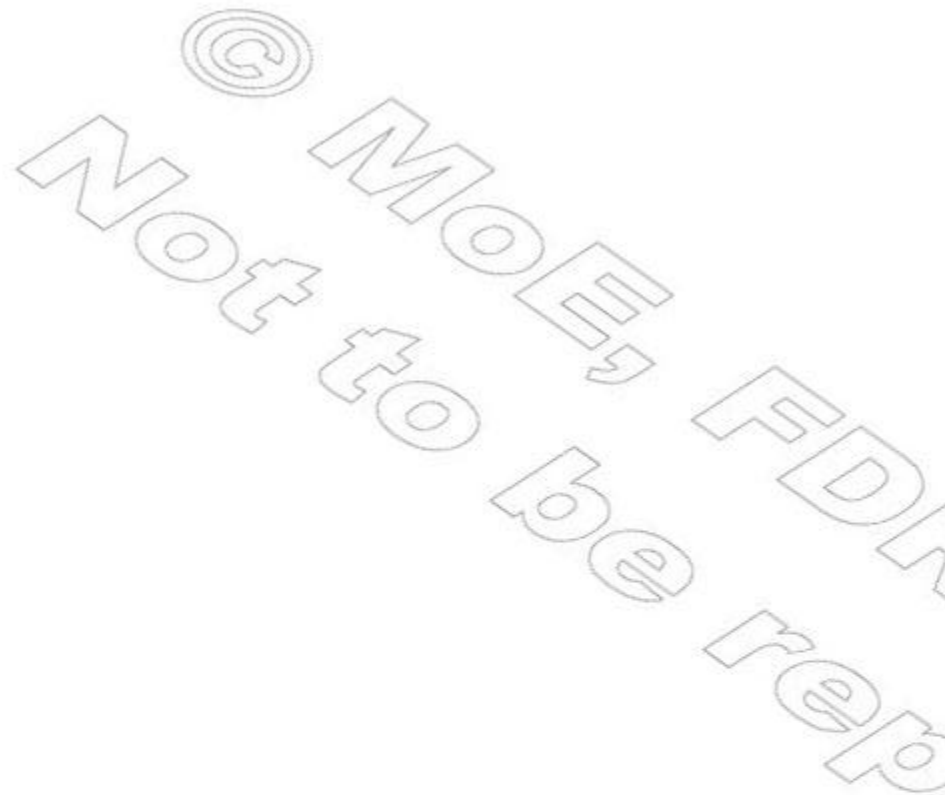
ቡድን “ሀ”	ቡድን “ለ”
ሰሴቶች የትዳር ጓደኛ ለመምረጥ የቤተሰብ ጣልቃ ገብነት ያስፈልጋል	ሰሴቶች የትዳር ጓደኛ ለመምረጥ የቤተሰብ ጣልቃ ገብነት አያስፈልገም
-	-
-	-
-	-

፪. በመምህራችሁ አማካይነት በክርክሩ ወቅት የሰማችሁትንም ሆነ ቀረ የምትሰሉትን ሀሳብ በማቅረብ በሴቶችና ባህሪ ዙሪያ ጠቅላላ የክፍል ውይይት አድርጉ።

- ምሳሌ:-**
1. ሴቶች የትዳር ጓደኛቸውን ለመምረጥ ቤተሰብ ጣልቃ ቢገባ የሚያገኙት ጥቅም ምንድን ነው?
  2. ሴቶች የትዳር ጓደኛቸውን ለመምረጥ ቤተሰብ ጣልቃ ቢገባ ጉዳቱ ምንድን ነው?
  3. ምን የመፍትሔ ሀሳብ ማቅረብ ይቻላል? ወዘተ...የሚሉ።

ክፍል ሶስት፣ መጻፍ

- ፩. ከሴቶች ጉዳይ ተጠሪ፣ ከሴት ተማሪዎች ክብብ ተጠሪ ወይም ከሌሎች ኃላፊዎች ጋር በመወያየትና ማስታወሻ በመያዝ “ሴቶች በተለያዩ ባህሎች ውስጥ ስላላቸው ሚና” አጠር ያለ ጽሑፍ አዘጋጁና ለክፍሉ በንባብ አሰሙ።
- ፪. በቡድን በመሆን በተለያዩ ዘመናት በነበሩ ባህላዊ ሥርዓቶች ሴቶች የነበራቸውን ቦታ የሚገልጹ ጽሑፎችን ካነበባችሁ በኋላ ያገኛችሁትን ሃሳብ በማነጻጸር ጽፋችሁ ወይም በንግግር ለክፍሉ አቅርቡ።
- ፫. ከፍ ሲል በየቡድኑ ከቀረቡት ሃሳቦች ሆነ በማንበብ ካሠባሰባችኋቸው ሀሳቦች በመነሳት የቅስቀሳና ማነቃቂያ ጽሑፍ (በጥም ይሁን በስድ (ዝርዝር) አዘጋጁና በቡድን ተጠሪዎችሁ አማካይነት ለክፍሉ አቅርቡና ተወያዩበት።

ክፍል አራት፣ ሰዋሰው

የሐረግ አመሰራረት

- ከዚህ በፊ በተማራችሁት መሠረት፣ ሐረግ ማለት ትርጉም ያላቸው ቃላት ተቀናጅተው የሚፈጥሩት መዋቅር ነው። በአማርኛ ቋንቋ አምስት የሐረግ አይነቶች አሉ። እነሱም፡- ስማዊ ሐረግ፣ ቅጽላዊ ሐረግ፣ ግላዊ ሐረግ፣ ተውሳክ ግላዊ ሐረግና መስተዋድዳዊ ሐረግ ናቸው።

ሀ. ስማዊ ሀረግ፡- የተለያዩ ስሞችን ቀኝ መሪው ያደረገ የሐረግ ዓይነት ነው።

- ምሳሌ፡-** የሐረር ብርቱካን፣ የበቆሎ ገንፎ፣ የጨርቅ ኳስ፣

ሰ. ቅጽላዊ ሀረግ፡- ቀኝ መሪው ቅጽል የሆነ የሐረግ ዓይነት ነው።

- ምሳሌ፡-** በጣም ከባድ፣ በጣም ሰነፍ፣ በጣም መጥፎ

ሐ. ግሣዊ ሐረግ፡- ቀኝ መሪውን የተለያዩ ግሣችን መሪ ያደረገ ሀረግ ነው።

- ምሳሌ፡-** ነጋዴ ነው። ገበያ ሄደች። አስተማሪ ሆነ። መኪና ገዛ።

መ. ተውሳክግሣዊ ሐረግ፡- ይህ ሐረግ ተውሳክ ግስን ቀኝ መሪ ያደረገ ሃረግ ነው።

- ምሳሌ፡-** ቁልቁለቱን ቶሎ እንደጦር ፈጥኖ

ሠ. መስተዋድዳዊ ሐረግ፡- ይህ የሀረግ ዓይነት ከሌሎች ይለያል። ምክንያቱም ግራ መሪ እና ግራም ቀኝም መሪ ሆኖ ይከሰታልና።

- ምሳሌ፡-** 1. ግራ መሪ ሲሆን፡- ስለ ትምህርት አንደ ትልቁ ልጅ
- 2. ግራም ቀኝም መሪ ሲሆን፡- ከ ወንዙ ማዶ እስከ ወንዙ ድረስ እ ወንበሩ ላይ

© MOE, FDK Not to be rep...

፩. ቀጥሎ የተሰደደ የሐረግ ዓይነቶች ቀርበዋል። ፊት ስፊት በተሰማችሁ ባዶ ቦታ ላይ የሐረግ ዓይነቶችን ስምዬ አስፍሩ።

1. በፍጥነት እየተዳከመ ሄደ _____
2. እንደ ወንድሙ ክፉኛ _____
3. ጎብዝ የአማርኛ አስተርጓሚ _____
4. እጅግ በጣም ወንጀለኛ _____
5. ከእኛ ቤት ጎን _____

፪. በቡድን በመሆን ቀጥሎ የቀረቡትን ዓረፍተ ነገሮች "ሐተታዊ"፣ "ፓዎቂዎዊ"፣ ወይም "ትዕዛዛዊ" በማለት ስክፍል ንደኛቻችሁ ተናገሩ።

1. ካሣ በግ አልገዛም?
2. ጠጅ አምጣ!
3. እንኳን አደረሰህ።
4. ከአልጋው ላይ ተነስ!
5. ልጁ አስተማሪውን አያዳምጥም።

ክፍል አምስት፣ ስነጽሑፍ

፫. ቀጥሎ ስቀረቡላቸዎ ፈሲጣዊ አነጋገሮች ፍቅ ሰዎችን በመጠየቅ ወይም ከመጻሕፍት ፈጠራዎች ላይ ካመጣችሁ በኋላ በክፍል ውስጥ እየተጠያየቻችሁ ተወያዩበት።

ምሳሌ፡- ሀ) “አናት ናት” ማለት “ኗህ ናህ ናት” ማለት ነው።
ለ) “የወርቅ ፍልቃቂ” ማለት “በጣም ቆንጆ” ማለት ነው።

1. “ደመ ግቡ” _____	5. “አንገተ ሰባራ” _____
2. “ማቅ መሰለኝ” _____	6. “አመለ ወርቅ” _____
3. “የጥርስ ስጋ” _____	7. “ባህር ወለድ” _____
4. “ሀብቷ ቀና” _____	8. “እንከን የለሽ” _____

፪. ቀጥሎ ያስተማሩ ምሳሌዎቹ አነጋገሮች ደቀርቡ-ሳችኋል። በምሳሌው መሠረት በትክክል አሟልታችሁ በመጻፍ በትርጉማቸው ላይ በክፍል ውስጥ ተወያዩበት።

ምሳሌ:- ቤት ያለሌት _____ ።

መልስ:- ከብት ያለበረት

1. _____ አይን ያለቅሳል።
2. ሞኝ የዕለቱን _____ ።
3. ሰው ለወዳጁ _____ ።
4. የማይተማመን ባልንጀራ _____ ።
5. መልካም ሚስት _____ ።

፫. ቀጥሎ በቀረቡ-ሳችሁ ገጥሞች ውስጥ ያሉትን ህብረ ቃላት በማውጣት ስምና ወርቅን ፍች አሳዩ።

ምሳሌ 1:- መሽ በሩን ዝገት ከቀረ ልማዴ፤

ተከፍቶ ማደሩን አይወደውም ሆዴ።

ህብረ ቃል:- ተከፍቶ

ስም:- ሳይዘጋ ክፍት ሆኖ፤

ወርቅ:- አዝኝ፤

ምሳሌ 2:- ሞጣ ቀራንዮ ምነው አይታረስ፤

በሬ ሳላይ መጣሁ ከዚያ እስከዚህ ድረስ።

ህብረ ቃል:- በሬ ሳላይ

ስም:- የሚያርስ ለሬ አላየሁም

ወርቅ:- በአስክራን ላይ እየተረማመድኩ መጣሁ

1. ያን ማዶ ተራራ ስፈራው ዳሩን፤
መልካም ገላለጡት ትሄዱ እንደሆን
2. ልዩ ልዩ ምግብ ምንም ቢኖር በዓለም፤
እንደ ስጋ ከቶ የሚደግፍ የለም።

© MOE, FDI
Not to be republished in Ethiopia

- 3. የማናውቀውን ሌብነት ልንሰርቅ ገብተን እሠው ቤት፣ ይቅርብን ንዴ እንውጣ፣ የሚጠብቀን መጣ።
- 4. ፀጉሯን ስታበጥር ዶሮ እየበላባት፣ እሽ ስትል ጊዜ እንዴት አማረባት።
- 5. እያነጋገረኝ ቢጠይቀኝ ወሬ፣ አላቅም ብዬ ነው አለመናገሬ።
- 6. ላረቁውም ኮራሽ ለውስኪውም ኮራሽ አንች ግድ የለሽም፣ የወደድሽው ጠላ አልተገኘልሽም።
- 7. ሚስቴ በየአዓይነቱ ቁርስ ስትሰጠኝ፣ ቅንጨዋ ናት በጣም የምትስማማኝ።
- 8. ላሞቼ አልወለዱ ገና ነው ሰዓቱ፣ ወተት ወተት ይላል ሰው ሁሉ በከንቱ።
- 9. ማር ቀምሼ አላውቅም እኔ ወንድማችሁ፣ የሀገሬ ወጣቶች ተማሩ እባካችሁ።
- 10. በታንኳ በመርከብ ሲገቡ ብታይ ሽረ አባይን በግር ትገባለህ ወይ

የምዕራፍ ማጠቃለያ

የዚህ ምዕራፍ አበይት ነጥቦች የሚከተሉት ነበሩ። አምስት የሐረግ ዓይነቶችን አይተናል። ከዚህም በመቀጠል ከሐረግ ክፍ ወደ አስ መዋቅር ገብተን ዓረፍተነገሮችን ስልቶቻቸው መሠረት እየለየን ተመልክተናል። የተወሰኑ የማስታወሻ አደዎዝ ስልቶችን ተከትሎን በተለያዩ ስብደታዎች ላይ በመገኘት በማስታወሻ ላይ ይዘን በመምጣት ስክፍል ጋደኞቻችን ዋና ዋና ሐሳቦችን እንዳካፈልን እናስታውሳለን። መረጃ አፈላስግንም ተገንዘብን ስክፍል ጋደኞቻችን በፅሁፍ/በንግግር መልክ ያገኘነውን ሐሳብ አካላትናል። መመሪያን ተከትሎንም ውይይትና ክርክር አድርገናል። ጅምር ምሳሌዎዎ አነጋገሮችን በትክክል አሟልተን ጽፈናል። ስፈሊጣዊ አነጋገሮችም ተገቢ ፍች ሠጥተናል። የቅኔን ህብረ ቃል፣ ሰምና ወርቅ መለየታችን አይዘነጋም። ባጠቃላይ ሴቶች በባህሪ ውስጥ ስላላቸው ሚና ተረድተናል። ካነበብነውና ከምናዳምጠው እንዴት ማስታወሻ መያዝ እንዳስብን ተምረናል።

© MoE, FDIK Not to be rep...

የክሰሳ ጥያቄዎች

- እንደፈረ ሰምን ትርበደበዳሰህ? የተመረጠህ ሐረግ ዓይነቱ _____ ነው።

ሀ. ቅፅላዊ ሐረግ	መ. ግሣዊ ሐረግ
ሰ. ስማዊ ሐረግ	ሠ. መስተዋደዳዊ ሐረግ
ሐ. ተውሳክ ግሣዊ ሐረግ	
- በክርክር የማያስፈልገው የቱ ነው?

ሀ. ማስታወሻ መያዝ
ሰ. ከአድማጮች ችሎታ በላይ የሆነ ሐሳብ ማቅረብ
ሐ. ከአድማጮች ችሎታ በታች የሆነ ሐሳብ ማቅረብ
መ. "ሰ" እና "ሐ"
- "አይንና ናጫ" ሰሚሰው ፈሊጣዊ አነጋገር ተመሳሳይ የሚሆነው የቱ ነው?

ሀ. አይብና ጉመን	ሐ. ሆድና ጅርባ
ሰ. እጅና ጋንት	መ. "ሀ" እና "ሐ"
- "ገንዘብ ካስ በሰማይ መንገድ አስ" የሚሰውን ምሳሌዎዎ አነጋገር ፍች በአጭሩ ጽፋችሁ ስጋደኞቻችሁ በንባብ አሰሙ።
- በአካባቢያችሁ ስለሴቶች የሚነገሩ አሰታይ አመለካከቶችን የሚያንጸባርቁ አባባሎችን በማስታወስ ክፍል ውስጥ ትችት ስጡ።
- የሚከተሉትን ቅኔ ህብረቃል፣ ሰም፣ ወርቅ ስደታችሁ አሳዩ።

ባገርቤት ገበያ ከመንከራተት፣
ከተማ ደሻላል ልብስ ስመግዛት።

የገንዘብ ማመሳከሪያ ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በምዕራፍ ስምንት የቀረበውን ትምህርት ምን ያህል እንደተረዳችሁ የምታመሳክሩበት ቅጽ ቀርቧል። በዚህ መሠረት በእድገትዎ የማመሳከሪያ ነጥብ ትይዩ ስለመረዳታችሁ እርግጠኛ ከሆናችሁ የ(✓)፣ እርግጠኛ ካልሆናችሁ የ(?)፣ መሉ በመሉ ካልተረዳችሁ ደግሞ የ(x) ምልክት በማድረግ ቅጹን አሟሉ።

© MOE, FDK
Not to be rep...

ተ.ቁ	የማመሳከሪያ ነጥቦች	✓	?	x
1.	ሴቶች በባህል ውስጥ ለሚኖራቸው ሚና ባነበብኩት ምንባብ መሠረት እገልጻለሁ።			
2.	የተሰደዩ የሐረግ ዓይነቶችን አመሠራረት ተረድቻለሁ።			
3.	የተሰደዩ የዓረፍተ ነገር ስልቶችን ተመርኩዜ አረፍተነገሮች አመሠርታለሁ።			
4.	የቃላት አማራጭና ፍካሬዎዊ ፍቺዎቻቸውን አሰጣለሁ።			
5.	ውይይት ሲካሄድ መከታተል ያስብኝን ሥርዓት ተረድቻለሁ።			
6.	ስተሰደዩ ፈሊጦች ምሳሌዎዎ አነጋገሮች ፍቺዎቻቸውን አሰጣለሁ።			
7.	በሴቶች ዙሪያ የቅስቀሳና የማነቃቂያ ንግግር ማድረግ እችላለሁ።			
8.	ስቀሳል ቅኔ የሰምና ወርቅ ፍቻቸውን አሰጣለሁ።			
9.	ካነበብኩትም ሆነ ካዳመጥኩት እንዴት ማስታወሻ መያዝ እንዳለብኝ ተረድቻለሁ።			

፪. ከዚህ በላይ በቀረበው ቅጽ የ (?) እና የ(x) ምልክት ያደረጋችሁባቸውን ነጥቦች በሚገባ እስክትገነዘቡ ድረስ የምዕራፉን ትምህርት ደጋግማችሁ ከልሱ።